

Beekrombout *Gomphus vulgatissimus* vestigt zich langs gehele Overijsselse Vecht.

Inleiding

De Libellenwerkgroep Overijssel (LWGO) heeft in 2002 besloten om tijdens excursies meer soortgericht onderzoek te doen. Geen slechte beslissing zo zal blijken. Voor dit jaar stonden twee soortgerichte excursies gepland. De een voor de beekrombout en de andere voor de groene glazenmaker *Aeshna viridis*. De eerstgenoemde excursie vond plaats op 11 mei, de tweede wordt gehouden op 17 augustus. Hoewel de excursies over het algemeen redelijk goed worden bezocht, bleek de excursie van 11 mei voor veel personen wat ongelukkig uit te komen en ging uiteindelijk ondergetekende alleen op pad. De Overijsselse Vecht vanaf de Duitse grens tot aan Zwolle was het doel van de excursie. Vooraf werd een aantal locaties geprikt, vrijwel alle locaties zijn ook daadwerkelijk bezocht en op alle locaties werd de beekrombout aangetroffen.

Een stukje geschiedenis.

Voor zover bekend stammen de laatste waarnemingen van de beekrombout langs de Vecht uit de twintiger jaren van de vorige eeuw. Rond die tijd is deze rivier ook behoorlijk gekanaliseerd, er zijn tientallen meanders afgesneden. Tijdens de zestiger en zeventiger jaren raakte de rivier meer en meer vervuild door lozingen van onder meer aardappelmeeffabrieken. Door het stoppen van de lozingen en waterzuivering ging het langzamerhand steeds beter met de Vecht. Eind jaren zeventig keerde de weidebeekjuffer *Calopteryx splendens* terug en eind jaren tachtig verscheen ook de blauwe breedscheenjuffer *Platycnemis pennipes*. Inmiddels zijn beide soorten langs deze rivier zeer algemeen en talrijk aan te treffen. In de laatste decennia zijn er bij veel stuwen vistrappen aangelegd waardoor kleine cascades ontstonden die de opname van zuurstof zeker zullen bevorderen. Veel verdwenen (zeldzame) vissoorten hebben inmiddels de Vecht opnieuw gekoloniseerd. De ijsvogel en de grote gele kwikstaart worden weer aangetroffen als broedvogel. Pas in 1997 kwamen er meldingen van beekrombouts door André en Marcel Hospers. Zij vonden larvenhuidjes en verse exemplaren langs de bovenloop van de rivier tot aan Gramsbergen. In 1999 herhaalden zij

hun onderzoek en ook toen bleek dat de soort niet verder voorkwam dan tot Gramsbergen. Ze beschreven hun bevindingen op <http://www.ahospers.scarlet.nl/dragonfly.gomphusvecht.htm>. Zowel in 1999, 2000 en 2001 werd op verscheidene plaatsen bij Ommen, Dalfsen en Zwolle gericht gezocht naar de beekrombout. Het leverde nooit enig resultaat op. Wel werden er tussen Gramsbergen en Ommen soms zwervende exemplaren waargenomen. Vooral in 2001 lag het aantal incidentele waarnemingen vrij hoog, maar ze waren nog steeds op de vingers van een hand te tellen. Toch was een hoopvol teken en een aanleiding temeer voor een grondig onderzoek.

De huidige situatie

Tijdens de solo-excursie van 11 mei werden vanaf 11.00 uur tot 17.00 uur zeven locaties onderzocht. Op alle genoemde locaties werd een deel van de oever, variërend van 25 tot 150 meter, afgezocht op larvenhuidjes en/of uitsluitende exemplaren. De weersomstandigheden daarbij waren gunstig. Het was bedekt en redelijk warm weer. Onder dergelijke omstandigheden sluip de beekrombout gedurende de hele dag uit. Zelfs om 16.30 uur werd nog een uitsluitend exemplaar waargenomen.

1. Leemgraven (nabij Duitse grens) 244.5/515.2 11.00 uur 50 meter oever Larvenhuidjes: 15 Verse larven: 3 Vers mannetje: 4 Vers vrouwtje: 4	2. De Haandrik 243.9/515.6 12.15 uur 150 meter oever Larvenhuidjes: 20 Vers mannetje: 2
3. Brug Gramsbergen 240.9/514.6 13.15 uur 50 meter oever Larvenhuidjes: 10 Verse larve: 1 Vers mannetje: 1 Vers vrouwtje: 2	4. De Koppel, Hardenberg 238.4/509.5 14.00 uur 25 meter oever Larvenhuidjes: 15 Vers mannetje: 9 Vers vrouwtje: 4
5. Stuw Diffelen 235.1/504.3 14.30 uur 25 meter oever Uitsluitende ex.: 1 Vers mannetje: 1	6. Stuw Junne, Ommen 230.5/505.1 15.00 uur 25 meter oever Larvenhuidjes: 2 Vers mannetje: 2 Gepredeerd ex (larvenhuidje + afgebeten vleugels): 1
7. Vechterweerd, Dalfsen 211.1/503.7 16.30 uur 50 meter oever Larvenhuidjes: 17 Vers mannetje: 2 Vers vrouwtje: 4 Gepredeerd ex: 1	8. Haerst, Zwolle 205.7/506.2 14.30 uur 25 meter oever Vers mannetje: 1 Vers vrouwtje: 1

Per locatie leverde dit het volgende resultaat op:

Op 11 mei werd tussentijds ook een locatie langs de Regge bij de Laarbrug tussen Ommen en Vilsteren bezocht. Daar werden

Net uitgeslopen Beekrombout *Gomphus vulgatissimus* (m) gefotografeerd op 11 mei 2002 aan de Vecht in Gramsbergen (Ov)

geen beekrombouts of larvenhuidjes gevonden. Op andere locaties langs de Regge, waar later in mei door LWGO-lid Herman Hazelhorst is gezocht, werd niets gevonden.

Op 12 mei werd nog een 8^e locatie bij Haerst Zwolle bezocht. Resultaat: zie tabel.

Een goede bekende aldaar wist te melden dat in 2001 ter plekke een mannetje was waargenomen.

Op 16 mei werd langs het Zwarte Water, op de plaats waar de Vecht binnenstroomt ruim 200 meter oever afgezocht. Aldaar werden geen huidjes ontdekt.

Al met al komt het aantal op 11 en 12 mei 2002 gevonden larvenhuidjes langs de Vecht van de

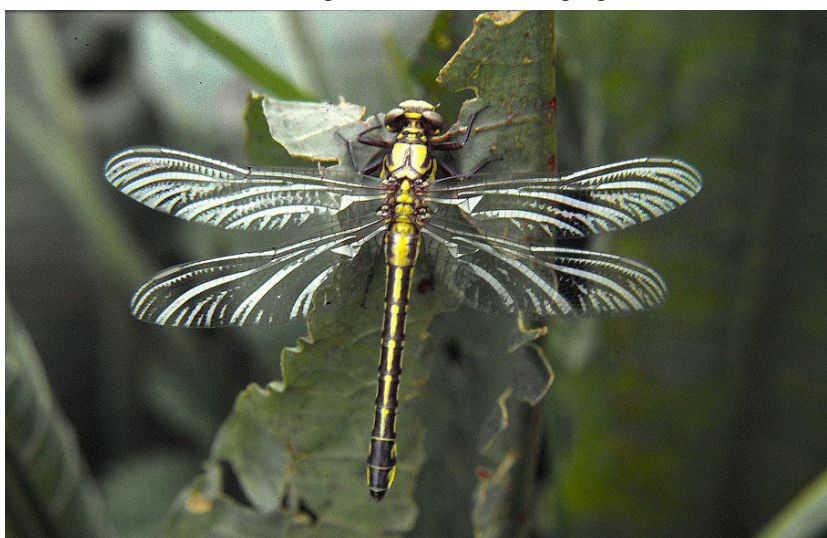
Duitse grens tot aan Zwolle op 79. Er werden

3 verse larven waargenomen, 2 gepreede exemplaren, 22 verse mannetjes en 15 verse vrouwtjes. Saillante details: 1. Tijdens het fotograferen van een uitsluitend exemplaar kroop een larve uit het water over mijn schoenen het land op. 2. De larvenhuidjes

werden verzameld in glazen potjes. Op een gegeven moment ontwaarde ik een uitgeslopen exemplaar in een van de potjes. Kennelijk had ik een verse larve voor een huidje aangezien. De ongeschonden libel werd netjes op een plant langs de rivier geplaatst. Larvenhuidjes en uitsluitende exemplaren werden gevonden op zeer uiteenlopende plaatsen en vegetatie. Op brandnetel, waterzuring, liesgras, kalmoes, op de oever waar de vegetatie kort was afgegrasd of gemaaid. Ook op steile taluds werd een enkel exemplaar aangetroffen. Nooit verder dan maximaal 50 cm. van

het water.

De larvenhuidjes werden geconcentreerd aangetroffen. D.w.z. langs grote delen van de

Beekrombout *Gomphus vulgatissimus* (v) gefotografeerd op 11 mei 2002 aan de Vecht in Gramsbergen (Ov)

(Foto: Evert Ruiter)

oever werd niets gevonden en dan op een

plaats ineens meerdere bijeen. Vooral in de directe nabijheid van struiken op de oever. Bij stuwen concentreerden uitsluitende libellen zich op luwe plaatsen met stilstaand water vlak voor de stuw. Bij vistrappen werd slecht 1 exemplaar aangetroffen.

Maar dit verhaal heeft nog een staartje! Geprikkeld door de incidentele waarnemingen van de afgelopen jaren en de resultaten van de

Al met al is deze plotselinge (explosieve) toename van de beekrombout langs de Vecht een grote aanwinst voor de Overijsselse Vecht en voor Oost Nederland.

De natuurontwikkelingsprojecten leveren heel wat nieuwe zanderige oevers op. Ook bij veedrinkplaatsen en bij oude armen worden kleine zandstrandjes aangetroffen. Vanaf juli zal de aandacht van LWGO vanzelfsprekend

gericht zijn op de rivierrombout *Gomphus flavipes*. Voorlopig blijft dat nog even 'wishful thinking'

Evert Ruiter
Libellenwerkgroep
Overijssel
038 4550891
e.j.ruiter@planet.nl
Met dank aan de in het verslag genoemde LWGO-leden!

Beekrombout *Gomphus vulgatissimus* (m) gefotografeerd op 11 mei 2002 aan de Vecht in Ommen (Ov)

(Foto: Evert Ruiter)

excursie van 11 mei, ging Egbert Pullen (LWGO-lid uit Hardenberg) enthousiast en

Larvenhuidjes	Imago mannetje	Imago vrouwtje
340	169	114

voortvarend aan de slag. Tijdens de gehele maand mei stroopte hij vele kilometers Vechtoever af. Van de grens tot aan het Junner Koeland bij Ommen.

Het resultaat (cumulatief in een eenvoudige tabel zonder verdere locatieaanduiding):

Een verbluffend resultaat!

Een deel van de volwassen exemplaren werd ver van de rivier verwijderd waargenomen.

Slot

De meest plausibele reden voor deze toename is de sterk verbeterde waterkwaliteit in combinatie met de aanleg van vistrappen en natuurontwikkelingsprojecten op diverse plaatsen.

Beste vaders, moeders, ooms, tantes, opa's en oma's.

Wil je je kinderen, neefjes, nichtjes of kleinkinderen eens en voor altijd duidelijk maken waarom het zo fascinerend is om libellen te bestuderen?

Schaf dan het volgende boekje aan:

Libellen

Uit de serie: Natuur in beeld

Door: Maarten de Jongh

Uitgeverij: De Ruiter Gorinchem 1993

ISBN: 90.05.06375.0

De ontwikkeling van eiafzetting, eitjes, larve, uitsluipen naar volwassen libel wordt via sublieme foto's (van een blauwe glazenmaker) weergegeven.

Het is een echt kijkboekje, maar de begeleidende tekst is helder en correct. Wat het kost weet ik niet, ik haalde het uit de bibliotheek.

Evert Ruiter, Zwolle

